

Metody dějin umění (+ otázky)

1. „Berlínská škola dějin umění“: zakotvení disciplíny dějiny umění

- Hlavní osobnosti „Berlínské školy“; dvě základní linie dějepisu umění, které trvají dodnes (formově interpretační – Franz Kugler, Wilhelm Lübke x kulturně historická – Carl Schnaase);

pojetí „stylu“ v rámci školy jako základní pojem nové disciplíny; příručky „dějin umění“ a syntetické práce o umělcích jako nejdůležitější výstupy školy; zakotvení oboru na základě estetickém, uměnovědném nebo historickém.

2. „Vídeňská škola dějin umění“ a genetický dějepis umění

- Osobnosti (R. Eitelberger – M. Thausing, Fr. Wickhoff – Al. Riegl, M. Dvořák – J. von Schlosser);

hlavní principy genetického dějepisu umění („ars una“, imanentní vývoj umění, Kunstwollen-umělecké chtění, odmítání normativní estetiky=odmítání myšlenky úpadkových epoch v dějinách); vztah moderního a historického umění v rámci školy; dějepis umění a aplikované disciplíny (památková péče, muzeologie); „Vídeňská škola“ a český dějepis umění.

3. Dějiny umění po 2. světové válce

- Mezinárodní kongresy a CIHA; Obnova umělecko-historických institucí (německé ústavy v Itálii, francouzské ústavy, dějiny umění v USA; nový scientismus (zdůraznění empirického výzkumu, kastelologie, uměnověda v Německu); nové výklady a nová témata (kritika dosavadních umělecko-historických pojmů, Warburgovo dědictví: Edgar Wind a Rudolf Wittkower, „Brněnská škola dějin umění“).

---

19. 10. Kritická teorie a současný dějepis umění

- Hans Belting: Konec dějin umění; kritická teorie v USA (Keith Moxey, Michael A. Holly, Donald Preziosi); tzv. „New Art History“ (sociálně teoretický a feministický diskurs v dějepisu umění; kritika europocentrismu a kánonu v umění; pokusy o „postformalistické“ dějiny umění; antropologie obrazu (Bildanthropologie).

Hans Belting: Konec dějin umění

Petra Maláková

Donald Preziosi: The Art of ArtHistory

Kritické pojmy dejín umenia (slovenský překlad) – jaké pojmy jsou preferovány, příklad

Hans Belting: Bildanthropologie (úvodní kapitola) Dominik Matus

26. 10. Dějiny umění jako humanistická disciplína: hlavní osobnosti

- Přístupy: existencialismus a strukturalismus, ikonografie a ikonologie, vztah umění a kultury; dějiny umění a priorita jejich humanistického poselství: Kurt Badt, Otto Pächt, André Chastel, Pierre Francastel, Jan Bialostocki; podstatný význam badatelského díla Ernsta H. Gombricha (1909-2001).

Kurt Badt: Wissenschaftlehre

Otto Pächt: Methodisches zur kunsthistorischen Praxis -

Jan Bialostocki: Umění (1964)

Ernst H. Gombrich: A Plea for Pluralism Alena Kadecká

Pierre Francastel: Figura a místo

2. 11. Základní pojmy v dějepisu umění: styl

- Pojem stylu před historismem (maniera, styl, ideál); odlišení stylu u Winckelmanna a Rumohra; biologická koncepce stylu (raný, vrcholný, pozdní); dvoupólová koncepce stylu (haptický – optický, klasický – neklasický); tři podoby stylu v současnosti (styl jako norma, jako výraz, jako modus); možné neformalistní-kontextuální pochopení dějin umění: David Summers.

Ernst H. Gombrich: Norm and Form Klára Doležalová

Kurt Badt: Poussin (modální vymezení stylu)

Rudolf Suckale: o stylu

David Summers: The Real Spaces (struktura, základní části, ukázka) Martin Fiala

2. 11. Základní pojmy v dějepisu umění: struktura

- Tvarová psychologie, tzv. „Mladší vídeňská škola“ a Hans Sedlmayr (1896-1984); francouzský poválečný strukturalismus a Pierre Francastel (1900-1969); strukturalismus Jana Mukařovského (1891-1975); strukturální přístup ve výzkumu umění 19. století (R. Zeitler, W. Hofmann); uveďte vlastní příklad strukturního přístupu k uměleckému dílu.

Hans Sedlmayr: Karlskirche Petra Koprivňanská

Ján Bakoš o strukturalismu

Rudolf Zeitler: úvod do 19. století

Werner Hofmann: Das irdische Paradies

(struktura + úvodní kapitola)

9. 11. Základní pojmy v dějepisu umění: téma a symbol

- Ikonologie v raném novověku (Andrea Alciati, Cesare Ripa); emblematika: hieroglyf, emblém a impresa a jejich rozlišení; vznik křesťanské ikonografie ve 2. půli 19. století (Emil Mâle a jeho dědictví); rozvoj profánní ikonografie (Anton Springer); co je to Iconclass; rozdíl a vztah mezi ikonografií a ikonologií (trojdílné či čtyřdílné schéma?)

Erwin Panofsky: Význam ve výtvarném umění Žaneta Marvanová

Ernst H. Gombrich: Cíle a hranice ikonologie Romana Cášková

Jan Bialostocki: dvě ikonografie

Erwin Panofsky: Dějiny umění jako humanistická disciplína

16. 11. Základní pojmy v dějepisu umění: funkce

- Zadání a „úloha“ v uměleckém díle; „decorum“ - vztah kategorie funkce, tématu a formy; funkce sociální a sociálně psychologická (prostředí: dvůr, akademie, cech – forma: vznešené, vysoké a nízké); Michael Baxandall a „vysvětlení“ uměleckého díla (historická praxe utváření uměleckého díla – historikovo vstoupení do „cizí senzibility“), „kontext“ uměleckého díla.

Hellmut Lorenz: Kunstgeschichte oder Künstlergeschichte?

Michael Baxandall: The Forth Bridge a intence v uměleckém díle

André Chastel: úvod k renesanci Helena Bačkovská

Hans Belting: Umělecké dílo v kontextu Katarína Kravčíková

23. 11. Umělecko-historické přístupy: Znalectví

- Znalectví jako předpoklad umělecko-historické práce; katalogy, soupisy, korpusy; Morelliho metoda a zvědečtění umělecko-historické práce; metodické znalectví: Bernard Berenson a Max J. Friedländer – jejich znalecké postupy; znalectví a přírodověda (např. rentgenový průzkum, dendrochronologie, petrografický průzkum apod.), Rembrandt Research Project a doba „postznalecká“.

Eduard Safarik Marianna Babjaková

23. 11. Umělecko-historické přístupy: Analýza formy

- Školy „čistého vidění“; Heinrich Wölfflin a formální analýza; stylová kritika; Henri Focillon a život forem; stylově historický přístup a Max Dvořák; klasifikace a dějinnost forem - George Kubler: podoba času; možné cesty k „postformalistickým přístupům“ v současné době (David Summers)

Znalectví, RRP a E. van de Wetering

Michael A. Holly o Wölfflinovi Radek Kubák

Max Dvořák: o stylově historickém přístupu

George Kubler: The Shape of Time

30. 11. Umělecko-historické přístupy: Ikonograficko-ikonologický

- Aby Warburg a kulturní historie; Erwin Panofsky a „vnitřní význam“; rozšíření ikonologie v poválečné době (neoplatonismus: R. Wittkower, A. Chastel); ikonologie v českém prostředí; kritiky ikonologie v 60. a 70. letech 20. století; „kritická ikonologie“ v 80. letech 20. století a odlišné cesty k významu uměleckého díla.

Rudolf Wittkower o ikonologii Hana Lukášková

Ján Bakoš o ikonologii Ivana Tomášková

Horst Bredekamp, Soumrak bohů neoplatonismu

Max Imdahl a ikonika (na příkladu)

7. 12. Přístupy autonomní - umělecko-historické

- Rozlišení autonomních a heteronomních přístupů; hlavní přístupy při založení disciplíny (znalectví, přístupy formalistické, ikonologické); další autonomní přístupy: receptivně-estetický přístup (pozdní Al. Riegl, W. Kemp), funkčně – receptivní přístup (M. Baxandall, Svetlana Alpers); dějiny sběratelství a vkusu (Fr. Haskell); kulturně-historický přístup na umělecko-historickém základě – Salvatore Settis, Carlo Ginzburg

Werner Hofmann: Augen des Argus

Wolfgang Kemp a receptivní estetika

Francis Haskell a vkus v 17. století

Paul Binsky: úvod k The Becket's Crown

7. 12. Přístupy heteronomní

- Definice heteronomních přístupů (tj. přístupů z jiných vědních disciplín) a jejich význam pro dějiny umění; kulturně-historický přístup na historickém základě – francouzská škola Annales E.S.C. a „nová historická škola“; pojem mentality; sociologie umění; psychologie a psychoanalýza; semiotický přístup; užití metod přírodovědných a exaktních; příklady užívání takových přístupů v současnosti

Carlo Ginzburg: paradigma indicií Veronika Halamová

Roger Chartier: historie

Pierre Bourdieu: Pravidla umění   Monika Kicová

Jan Mukařovský: umění jako autonomní znak

Norman Bryson-Mieke Bal: sémiotika v dějepisu umění

Kitty Zijlmans: systémový přístup a dějiny umění

Feminismus a dějiny umění   Tímea Vitázková

14. 12.   Aplikované disciplíny   Blanka Holíková

- Uměleckohistorická muzeologie (vznik uměleckohistorických muzeí na konci 18. století; úloha historika umění v muzeu, muzea umění v současnosti – příklady); památková péče (vznik památkové péče, Al. Riegl a teorie památky, historik umění v památkové péči, památková péče v současnosti); umělecká kritika a zprostředkování umění